

M.A Semester-4 Examination

507

Sanskrit

April-2024

Time : 2-30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. नीयेनामांथी कोरु पणु भेनो अनुवाट करो.

(14)

1. शाण्डिल्यः - भगवान् खलु तावत् कस्मान्मे कुप्यति ।

परिव्राजकः - नाधीष इति ।

शाण्डिल्यः - यद्यहमधीये वा नाधीये वा किं तव मुक्तस्य ।

परिव्राजकः - मामैवम् । अभ्युपगतशिष्यार्थं ताडनं स्मृतमिति । तस्मादकुपितश्चाहं श्रेयोऽर्थं भवन्तं ताड्यामि ।

शाण्डिल्यः - आश्चर्यम् ! आश्चर्यम् ! अकुपितो नाम मां ताडयति । छिद्यतामेषा कथा । अतिक्रामति भिक्षावेला ।

परिव्राजकः - मूर्ख ! प्रातस्तावत् न मध्याह्नः । न्यस्तमुसले व्यङ्गारे सर्वभुक्तजने काल इत्युपदेशः । तस्माद्विश्रमार्थमिदमुद्यानं प्रविशावः ।

शाण्डिल्यः - हा ! हा ! प्रतिज्ञाहानिकः किल भगवान् ।

2. परिव्राजकः - लौकिकमभिहितम् । यतश्च भेदमुपगतानां सत्त्वानां स्थानानि श्रूयन्ते, अत एव ब्रूमः ।

शाण्डिल्यः - सर्वं तावतिष्ठतु । त्वं तावत्कः ।

परिव्राजकः शृणु,

खपवनसलिलानां तेजसश्चैकदेशा-

दुपचितचलमूर्तिः पार्थिवद्रव्यराशिः ।

श्रवणनयनजिह्वानासिकास्पर्शवेदी

नर इति कृतसंज्ञः कोऽप्यहं प्राणिधर्मा ॥

शाण्डिल्यः- हा ! हा ! एतावन्मात्रेण आत्मानमपि न जानाति । किं पुनरात्मानम् । भो भगवन् !

इदमुद्यानम् ।

परिव्राजकः- प्रविशाग्रतः । विविक्तशरणारण्यप्रतिश्रया वयम् ।

शाण्डिल्यः - भगवानेव पुरतः प्रविशतु । अहं पृष्ठतः प्रविशामि ।

परिव्राजकः - किमर्थम् ।

P.T.O.

૩. યમપુરુષ:- અયં સંદંશંકાલઃ । (તથા કરોતિ)

ગણિકા - હમ્ ! કેનાપિ દષ્ટાઽસ્મિ ।

ચેટી- અમ્મહે સોઽશોકકોટરાન્તરિતો વ્યાલઃ । ચેટી -

ગણિકા - હમ્ ! વ્યાલઃ । (ઇતિ પતિતા)

શાણ્ડિલ્યઃ - (ઉપગમ્ય) ભવતિ ! કિમેતત્ ।

ચેટી - આર્ય ! એષા અજ્જુકા વ્યાલેન દષ્ટા ।

શાણ્ડિલ્યઃ - અવિધા ! ભો ભગવન્ ! એષા ગણિકા દારિકા વ્યાલેન દષ્ટા ।

પરિવ્રાજકઃ-ક્ષીણેનાસ્યાઃ કર્મણા ભવિતવ્યમ્ । કુતઃ,

સ્વકર્મ ભોક્તું જાયન્તે પ્રાયેણૈવ હિ જન્તવઃ ।

ક્ષીણે કર્મણિ ચાન્યત્ર પુનર્ગચ્છન્તિ દેહિનઃ ॥ ૨૪ ॥

ચેટી- અજ્જુકે ! કિં બાધ્યતે ।

૪. ચેટી - એત્વેતુ માતા ।

માતા - કુત્ર કુત્ર મે દારિકા ।

ચેટી- એષા અજ્જુકા ઉદ્યાને વ્યાલેન દષ્ટા તિષ્ઠતિ ।

માતા - હા ! હતાસ્મિ મન્દભાગા ।

ચેટી - આશ્વસિતુ, આશ્વસિતુ માતા । એષાજ્જુકા સ્વસ્થા તિષ્ઠતિ ।

(ઉપગમ્ય) નતુ પ્રકૃતિસ્થા યથા । પુત્રિ ! વસન્તસેને કિમેતત્ ।

ગણિકા - વૃષલવૃદ્ધે ! મા સપ્રાક્ષીઃ ।

માતા- હા ધિક્ ! કિમેતત્ ।

ચેટી- અત્યારૂઢોઽસ્યાઃ વિષવેગઃ ।

૨. ભગવદ્બ્રજુકીયમ્ ના પરિવ્રાજકની ચરિત્રગત વિશેષતાઓ વર્ણવો. (14)

અથવા

ભગવદ્બ્રજુકીયમ્ માં નિરૂપાયેલ હાસ્યની સમીક્ષા કરો.

૩. ભગવદ્બ્રજુકીયમ્ માં નિરૂપાયેલ સામાજિક સંદર્ભો ચર્ચો. (14)

અથવા

ભગવદ્બ્રજુકીયમ્ માં નિરૂપાયેલ તત્ત્વજ્ઞાનની ચર્ચા કરો.

૪. મત્તવિલાસનો પરિચય આપી તેનું મૂલ્યાંકન કરો. (14)

અથવા

પ્રહસનના લક્ષણો આપી તેના પ્રકારોની ચર્ચા કરો.

5. નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક-બે વાક્યમાં ઉત્તર લખો. (કોઈ પણ સાત)

(14)

1. શાંડિલ્ય શા માટે બૌદ્ધભિક્ષુ બની ગયો હતો?
 2. પરિવ્રાજક શાંડિલ્યને ક્યારે ભિક્ષા માંગવાનું જણાવે છે?
 3. શાંડિલ્ય શા માટે ધનિકોને ધન્ય માને છે?
 4. ભગવદ્જ્ઞકીયમનાં સ્ત્રી-પાત્રો જણાવો.
 5. વિષવેગ કેટલા પ્રકારના છે?
 6. પરિવ્રાજકના મતે અધ્યયનનું શું મહત્ત્વ છે?
 7. ભગવદ્જ્ઞકીયમ નું નામાભિધાન કઈ રીતે થયેલું છે?
 8. 'શ્રુતિ પ્રમાણ' એટલે શું?
 9. પ્રહસન એટલે શું?
 10. મત્તવિલાસના રચયિતા કોણ છે?
 11. શુદ્ધ પ્રહસન કોને કહે છે?
 12. સૌથી પ્રાચીન પ્રહસન કયું ગણાય છે?
-